

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи

проф. О.В. Власенко

«_____» _____ 2016 р.

Терапевтична стоматологія
(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА навчальної дисципліни з підготовки доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

галузі знань 22 Охорона здоров'я
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

Спеціальності _____ 221 Стоматологія _____

Спеціалізації Терапевтична стоматологія _____

2016 рік
Вінниця

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: д.мед.н, доц. Шінкарук-Диковицька М.М.,
к.мед.н, доц. Гаджула Н.Г.
к.мед.н, доц. Ковальчук Л.О.

РЕЦЕНЗЕНТИ: _____
_____
_____

Обговорено та рекомендовано на засіданні кафедри терапевтичної
стоматології

« _____ » _____ 20 _____ року, протокол № _____

Схвалено вченою радою Вінницького національного медичного університету
ім. М.І. Пирогова

Протокол від « _____ » _____ 2016 р. № _____

Вчений секретар _____ (Серебреннікова О.А.)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Терапевтична стоматологія» складена відповідно до освітньо-наукової програми Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова _____ на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я
спеціальності _____ 221 Стоматологія
Спеціалізації Терапевтична стоматологія

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є засвоєння особливостей перебігу, сучасних методів діагностики та використання новітніх технологій при лікуванні пацієнтів із одонтопатологією, захворюваннями тканин пародонта та слизової оболонки порожнини рота.

Міждисциплінарні зв'язки:стоматологія дитячого віку, ортопедична стоматологія, хірургічна стоматологія, нормальна анатомія, гістологія, нормальна фізіологія, патологічна фізіологія, топографічна анатомія та оперативна хірургія, мікробіологія, біохімія, фармакологія, внутрішні хвороби, ендокринологія, шкірно-венеричні, нервові та ЛОР-хвороби, анестезіологія та реанімація.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

1. Методи обстеження стоматологічного хворого. Ураження твердих тканин зубів. Захворювання ендодонта (пульпіт, періодонтит).
2. Хвороби пародонта.
3. Хвороби слизової оболонки порожнини рота.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Терапевтична стоматологія» є формування цілісного уявлення про будову й функціонування органів щелепно-лищевої ділянки; поглиблення теоретичної та практичної підготовки аспірантів, набуття ними професійних практичних навичок для самостійної лікарської діяльності.

1.2. Основними завданнями навчальної дисципліни «Терапевтична стоматологія» є формування навичок викладання на додипломному етапі навчання фахівців у ВНЗ із діагностики та лікування стоматологічних захворювань, що в сукупності готує основу майбутньої професійної діяльності у якості викладача ВНЗ, науковця-дослідника у сфері клінічної медицини.

1.3. Компетентності та результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії компетентностей:

- **Інтегральні:**

- здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної, у тому числі дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

- **Загальні:**

- здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу;
- здатність застосувати знання в практичних ситуаціях;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність працювати в команді.

- **Спеціальні (фахові, предметні):**

- засвоїти методи обстеження стоматологічного хворого; клінічні прояви, діагностику та сучасні методи лікування карієсу зубів і некаріозних уражень твердих тканин зуба, пульпіту і періодонтиту, захворювань тканин пародонта та слизової оболонки порожнини рота;
- діагностувати зміни на слизовій оболонці порожнини рота при загальносоматичній патології;
- засвоїти клініку та діагностику передракових захворювань слизової оболонки порожнини рота та червоної кайми губ; ознаки їх малігнізації;
- інтерпретувати результати клінічно-лабораторних методів обстеження стоматологічного хворого;
- аналізувати провідні симптоми та синдроми в клініці терапевтичної стоматології;
- обґрунтувати та призначити лікування хворим із захворюваннями тканин пародонта, слизової оболонки порожнини рота, стоматогенною хронічною інтоксикацією;
- проводити аналіз проявів соматичних захворювань у порожнині рота, вміти скласти план обстеження та визначити тактику ведення хворого;
- проводити основні маніпуляції, що вивчаються на терапевтичній стоматології.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

№ з/п	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
1.	Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі з терапевтичної стоматології, що характеризується певною невизначеністю умов	Широкі спеціалізовані теоретичні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності, розуміння (усвідомлення) рівня цих знань	Розв'язання типових спеціалізованих задач широкого спектру, що передбачає ідентифікацію та використання інформації для прийняття рішень	Взаємодія, співробітництво з широким колом осіб (колеги, керівники, пацієнти) для провадження професійної або навчальної діяльності	Здійснення обмежених управлінських функцій та прийняття рішень у звичних умовах з елементами передбачуваності
			Планування, зокрема розподіл ресурсів, аналіз, контроль та оцінювання власної роботи та роботи інших осіб		Покращення результатів власної навчальної та/або професійної діяльності і результатів діяльності інших; здатність до подальшого навчання з деяким рівнем автономності
2.	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з терапевтичної стоматології, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов	Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень	Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструменталіст засобів, застосування інноваційних	Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності	Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах

			підходів		
		Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності		Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб; здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності
3.	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у стоматології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог	Спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи	Розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань і пояснень, що їх обґрунтовують до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	Прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування
4.	Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі стоматології та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики	Найбільш передові та концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідної та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей	Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та складних ідей. Розроблення та реалізація проектів, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язання	Спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадістю в галузі стоматології	Ініціювання інноваційних комплексних проектів, лідерство та повна автономність під час їх реалізації. Соціальна відповідальність за результати прийняття стратегічних рішень; здатність само розвиватися і самовдосконалюватися протягом життя; відповідальність

			значущих соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем		за навчання інших.
5.	Здатність визначати та розв'язувати соціально значущі системні проблеми у певній галузі діяльності, які є ключовими для забезпечення стійкого розвитку та вимагають створення нових системоутворювальних знань і прогресивних технологій	Нові концептуальні та методологічні знання в терапевтичній, ортопедичній, хірургічній та дитячій стоматології, суміжних дисциплінах науково-дослідної та/або професійної діяльності, які набуті на основі особистого комплексного дослідження та є основою для відкриття нових напрямів і проведення подальших досліджень	Критичний аналіз комплексних проблем, синтез нових складних ідей, зокрема у міждисциплінарних сферах розроблення та реалізація комплексних проектів, які дають змогу розв'язувати складні соціально значущі проблеми з використанням дослідницько-інноваційних методів	Лідерство, вільне компетентне спілкування в діалоговому режимі з широким колом фахівців, зокрема найвищої кваліфікації, та громадськостю в певній галузі наукової та/або професійної діяльності	Ініціювання оригінальних дослідницько-інноваційних комплексних проектів, спрямованих на розв'язання складних соціально значущих проблем, лідерство та автономність під час їх реалізації; глибоке усвідомлення та відповідальність за наукове обґрунтування стратегічних рішень; достовірність прогнозування розвитку суспільства; безперервний саморозвиток і самовдосконалення.

Результати навчання та інтегративні кінцеві програмні результати навчання:

Аспіранти повинні:

знати: методи обстеження стоматологічного хворого; клінічні прояви, діагностику та сучасні методи лікування стоматологічних захворювань; фармакодинаміку, дозування лікарських препаратів, їх застосування при лікуванні хворих; функціональну анатомію зубощелепного апарату; різні клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених стоматологічних захворювань.

вміти: інтерпретувати результати клінічно-лабораторних методів обстеження стоматологічного хворого, аналізувати провідні симптоми та синдроми в стоматологічній практиці; обґрунтувати та призначити лікування хворим із стоматологічними захворюваннями; проводити аналіз проявів соматичних захворювань у порожнині рота; вміти скласти план обстеження та визначити тактику ведення хворого; проводити основні стоматологічні

Назвизмістовних модулів і тем		Кількість годин			
		денна форма			
		Усього	У тому числі:		
	С.Р.	С.Р.	С.Р.	С.Р.	
маніпуляції; вирішувати стандартні, типові та ускладнені професійні задачі, що мають клінічне обґрунтування; провести науково-патентний пошук з будь-якої стоматологічної проблеми з теретапівати наукове клінічне дослідження простого дизайну; провести практичне (семінарське) заняття з					
Змістовний модуль 1. «Методи обстеження стоматологічного хворого. Ураження твердих тканин тематики захворювань органів порожниці рота та щелепно-лицевої ділянки					
1. Ураження стоматологічного хворого: основні та додаткові методи. Характеристика больового синдрому при пізніх ураженнях зубів.			1	1	
2. Тема 2. Рентгенологічна, люмінесцентна та транслюмінаційна діагностика. Показання, особливості проведення. Діагностичні методи: з анестезією та на препарування. Методика визначення тригерних зон та обстеження місць виходу периферичних гілок трийчастого нерва. Лабораторні методи обстеження. Інтерпретація результатів.		300	10	4	
Модуль 1. Обстеження стоматологічного хворого. Карієс та некаріозні ураження зубів. Захворювання ендодонта (пульпіт, періодонтит). Етіологія, патогенез					
Тема 3. Некаріозні ураження зубів. Класифікація Патрикєєва. Захворювання ендодонта (пульпіт, періодонтит). Етіологія, патогенез					32
Класифікація. Клініка, діагностика, лікування, профілактика.					
Тема 4. Зубний наліт та зубний камінь. Механізм утворення. Структура, фізичні властивості, хімічний склад, мікрофлора. Способи видалення. Проведення професійної гігієни порожнини				2	1
Хвороби пародонта. Співоманіка хвороб пародонта. Особливості обстеження					
Хвороби пародонта. Запальні захворювання тканин пародонта (папіліт, гінгівіт, локалізований пародонтит). Дистрофічно-запальні захворювання тканин пародонта (ендодонтоз, пародонтоз). Профілактика та диспансеризація					
Тема 5. Сучасні уявлення про етіологію і патогенез карієсу. Вклад вчених: Міллера, Д.А. Елтіна, Г.І. Лукомського, А.Е. Шарька, Д.А. Рибакова, В.В. Боровського, Г.А. Угуса, (ендодонтоз, пародонтоз). Профілактика та диспансеризація				1	1
Тема 6: Карієс зуба. Визначення поняття. Статистичні показники карієсу зуба. Класифікація карієсу.				2	1
Модуль 3. Використання фізичних методів для діагностики карієсу.					
Первинні (фронтальні) методи уявлення слизової оболонки порожнини рота. Інфекційні захворювання. Етіологія, патогенез, прояви на слизовій оболонці порожнини рота. Діагностика. Тактика лікаря-стоматолога. Зміни слизової оболонки порожнини рота при деяких соматичних захворюваннях. Зміни слизової оболонки порожнини рота при алергічних ураженнях та екзогенних інтоксикаціях. Хвороби язика та губ. Передракові захворювання слизової оболонки порожнини рота та червоної кайми губ.					
Тема 10. Помилки та ускладнення в діагностиці і лікуванні				2	1
Стоматогніахронічна келкація					
Тема 11. Профілактика карієсу. Значення індивідуальної та суспільної профілактики. Засоби профілактики. Організація профілактики карієсу зубів вагітних, призовників, робітників окремих виробництв. Оцінка ефективності				1	
4. Темі лекції					
Разом за змістовний модуль 1.		30	2	18	10
Змістовний модуль 2. «Захворювання ендодонта (пульпіт, періодонтит). Етіологія, патогенез. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування, профілактика»					
Тема 1. Пульпіт: етіологія і патогенез. Патоморфологія гострих і хронічних форм пульпіту. Симптоматологія пульпіту.			0,25	1	1
Тема 2. Клініка, діагностика, диференційна діагностика гострих форм пульпіту.			0,25	1	1
Тема 3. Клініка, діагностика, диференційна діагностика хронічних форм пульпіту та їх загострення.			0,25	1	1
Тема 4. Методи і засоби знеболення при пульпіті. Лікарські засоби і способи їх застосування. Премедикація.			0,25	1	1
Тема 5. Лікування пульпіту біологічним, вітальним ампутаційним та екстирпаційним методами.				2	2

№з/п	Тема лекції	Кількість годин
1.	Обстеження стоматологічного хворого: основні та додаткові методи. Некаріозні ураження зубів: класифікація, патоморфологія, клініка, діагностика та лікування уражень, що виникають до- та після прорізування зубів. Карієс зуба: визначення, статистичні показники. Етіологія і патогенез. Класифікація, клініка, діагностика та диференційна діагностика карієсу зубів. Лікування карієсу: види, вибір методу в залежності від клінічної форми.	2
2.	Пульпіт: етіологія, патогенез, патоморфологія, клініка, діагностика, диференційна діагностика пульпіту. Лікування пульпіту біологічним, вітальним ампутаційним та екстирпаційним методами. Девітальна екстирпація, муміфікація, етапи проведення, ускладнення. Періодонтит: етіологія, патогенез, патоморфологія, клініка, діагностика, диференційна діагностика періодонтиту. Значення рентгенологічних методів діагностики. Лікування різних форм періодонтиту. Сучасні методи впливу на запикальне вогнище інфекції.	2
	Разом	4

МОДУЛЬ-2

№з/п	Тема лекції	Кількість годин
1.	Систематика хвороб пародонта. Обстеження хворих з патологією тканин пародонта. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування та профілактика запальних захворювань пародонта (папіліт, гінгівіт, локалізований пародонтит).	2
2.	Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика генералізованого пародонтиту та пародонтозу. Місцеве та загальне лікування генералізованого пародонтиту та пародонтозу. Профілактика захворювань пародонта.	2
	Разом	4

МОДУЛЬ-3

№з/п	Тема лекції	Кількість годин
1.	Травматичні ураження слизової оболонки порожнини рота: етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика. Первинні аутоінфекційні стоматити. Катаральний, герпетичний, виразковий, гострий афтозний стоматити. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, профілактика. Грибкові ураження слизової оболонки порожнини рота.	2
2.	Вірусні та бактеріальні захворювання та їх симптоматичні прояви на слизовій оболонці порожнини рота. Грип, інфекційний мононуклеоз, ящур. Дифтерія, туберкульоз, сифіліс, гонорея. Етіологія, патогенез, клінічні прояви на слизовій оболонці порожнини рота, діагностика, лікування та профілактика. Тактика лікаря-стоматолога. Зміни слизової оболонки порожнини рота при хворобах травного каналу, захворюваннях серцево-судинної системи, ендокринної системи, захворюваннях крові і кровотворних органів, гіпо- та авітамінозах та дерматозах з аутоімунним компонентом. Пухирчатка, червоний плоский лишай, червоний вовчак.	2
	Разом	4

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ МОДУЛЬ-1

№ з/п	Тема практичного заняття	Кількість годин
1.	Обстеження стоматологічного хворого: основні та додаткові методи. Характеристика больового синдрому при різних ураженнях зубів.	1

2.	Рентгенологічна, люмінесцентна та транслюмінаційна діагностика. Показання, особливості проведення. Діагностичні тести: з анестезією та на препарування. Методика визначення тригерних зон та обстеження місць виходу периферичних гілок трійчастого нерва. Лабораторні методи обстеження. Інтерпретація результатів.	1
3.	Некаріозні ураження зубів. Класифікація Патрикеева. Патоморфологія, клініка та діагностика некаріозних уражень, що виникають до та після прорізування зубів.	2
4.	Зубний наліт та зубний камінь. Механізм утворення. Структура, фізичні властивості, хімічний склад, мікрофлора. Способи видалення. Проведення професійної гігієни порожнини рота. Оцінка ефективності видалення зубного нальоту і зубного каменю.	1
5.	Сучасні уявлення про етіологію і патогенез карієсу. Вклад вчених: Міллера, Д.А. Ентіна, І.Г. Лукомського, А.Е. Шарпенака, А.І. Рибаківа, Е.В. Боровського, П.А. Леуса, В.К.Леонтьєва, В.Р. Окушко Е.В. Боровського та ін.). Карієс зуба. Визначення поняття. Статистичні показники карієсу зуба. Класифікація карієсу.	1
6.	Клініка, діагностика та диференційна діагностика карієсу зубів. Використання фізичних методів для діагностики карієсу.	1
7.	Морфологічні зміни твердих тканин зубів на різних стадіях розвитку каріозного процесу за даними електронної, променевої та транслюмінаційної мікроскопії.	1
8.	Лікування карієсу: види, вибір методу в залежності від клінічної форми. Ремінералізуюча терапія. Етапи хірургічного лікування. Особливості лікування глибокого та множинного карієсу. Використання фізичних методів для лікування і профілактики карієсу та некаріозних уражень зубів.	1
9.	Помилки та ускладнення в діагностиці і лікуванні карієсу. Вторинний карієс депульпованих та недепульпованих зубів: причина, клініка, діагностика, диференціальна діагностика. Лікування, профілактика.	1
10.	Пульпіт: етіологія і патогенез. Патоморфологія гострих і хронічних форм пульпіту. Симптоматологія пульпіту.	1
11.	Клініка, діагностика, диференційна діагностика гострих форм пульпіту.	1
12.	Клініка, діагностика, диференційна діагностика хронічних форм пульпіту та їх загострення.	1
13.	Методи і засоби знеболення при пульпіті. Лікарські засоби і способи їх застосування. Премедикація.	1
14.	Лікування пульпіту біологічним, вітальним ампутаційним та екстирпаційним методами.	2
15.	Періодонтит. Етіологія і патогенез. Патоморфологічні зміни при різних формах періодонтиту. Класифікація періодонтиту.	1
16.	Клініка, діагностика, диференційна діагностика гострих форм періодонтиту.	1
17.	Клініка, діагностика, диференційна діагностика хронічних та загострених форм періодонтиту. Значення рентгенологічного методу діагностики.	1
18.	Лікування різних форм періодонтиту. Невідкладна допомога. Загальні принципи, послідовність та особливості етапів лікування. Сучасні методи впливу на заапикальне вогнище інфекції. Використання фізичних факторів в комплексній терапії пульпіту та періодонтиту. Методики. Апаратура.	2
19.	Силери та філери для пломбування корневих каналів при пульпіті: групи, властивості, показання до застосування, методика пломбування. Сучасні методи обтурації корневих каналів.	2
20.	Поняття реставрації зубів. Планування побудови реставрації після ендодонтичного лікування.	1
21.	Зміни кольору зубів (дисколорити) та методи їх усунення.	1
22.	ПМК №1.	1
	Разом	26

№ з/п	Тема практичного заняття	Кількість годин
1.	Пародонт. Визначення поняття. Анатомія, гістологія, фізіологія пародонта, захисні механізми. Захворювання тканин пародонта. Термінологія, класифікації хвороб пародонта.	2
2.	Ротова рідина, слина, ясенна рідина: склад, функціональне значення. Залежність складу слини від екзо- та ендогенних факторів.	1
3.	Особливості обстеження хворих з патологією тканин пародонта.	2
4.	Папіліт. Класифікація, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	1
5.	Гінгівіт. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування та профілактика різних форм гінгівіту.	2
6.	Локалізований пародонтит. Клініка, діагностика, лікування та профілактика.	2
7.	Етіологія і патогенез дистрофічно-запальних захворювань пародонта. Роль місцевих та загальних факторів.	1
8.	Генералізований пародонтит. Загальні ознаки захворювання. Клініка, діагностика, диференційна діагностика генералізованого пародонтиту різних ступенів тяжкості.	2
9.	Особливості перебігу генералізованого пародонтиту у хворих з супутньою патологією.	1
10.	Пародонтоз. Клініка, діагностика, диференційна діагностика.	1
11.	Ідіопатичні захворювання тканин пародонта.	1
12.	Терапевтичні місцеві втручання у хворих при генералізованому пародонтиті. Використання лікарських речовин для місцевої терапії, механізм дії, способи застосування. Способи ліквідації пародонтальних кишень та рецесії ясен.	2
13.	Хірургічні місцеві втручання. Кюретаж. Показання. Методика. Види. Гінгівотомія, гінгівоектомія. Показання. Методики. Види.	1
14.	Ортопедичні місцеві втручання. Усунення травматичної оклюзії. Вибіркове пришліфовування зубів. Тимчасове та постійне шинування. Показання. Методика проведення.	1
15.	Загальна фармакотерапія пародонтиту. Ціль. Різновиди. Лікарські препарати, що використовуються для лікування хворих. Показання. Механізм дії. Виписування рецептів.	2
16.	Лікування пародонтозу. Методи усунення гіперестезії.	1
17.	Особливості лікування хворих із захворюваннями тканин пародонта на тлі патології внутрішніх органів та систем.	1
18.	Використання фізичних методів у комплексному лікуванні хвороб пародонта. Профілактика та диспансеризація хворих із захворюваннями тканин пародонта.	1
19.	ПМК №2.	1
	Разом	26

МОДУЛЬ-3

№ з/п	Тема практичного заняття	Кількість годин
1.	Анатомо-фізіологічні, гістологічні особливості слизової оболонки порожнини рота та червоної кайми губ. Захисні фактори порожнини рота. Особливості обстеження хворих із захворюваннями СОПР. Первинні та вторинні елементи ураження.	2
2.	Травматичні ураження слизової оболонки порожнини рота (механічна, хімічна, фізична, електрична травми). Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика. Ураження слизової оболонки порожнини рота при променевої хворобі.	2
3.	Первинні аутоінфекційні стоматити. Гострий катаральний стоматит, гострий та хронічний герпетичний стоматит, гострий афтозний стоматит, виразковий стоматит. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, профілактика.	2

4.	Грибкові ураження слизової оболонки порожнини рота. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	2
5.	Грип, інфекційний моноклеоз, ящур. Етіологія, патогенез, клінічні прояви на слизовій оболонці порожнини рота, діагностика, лікування та профілактика. СНІД. Етіологія, патогенез. Сучасні методи діагностики, лікування та профілактики ВІЛ-інфекції.	2
6.	Диференційна діагностика проявів бактеріальних хвороб на слизовій оболонці порожнини рота. Дифтерія, туберкульоз, сифіліс, гонорея. Тактика лікаря-стоматолога.	2
7.	Зміни слизової оболонки порожнини рота при хворобах травного каналу, захворюваннях серцево-судинної системи, ендокринної системи, захворюваннях крові і кровотворних органів, гіпо- та авітамінозах.	2
8.	Зміни слизової оболонки порожнини рота при дерматозах з аутоімунним компонентом. Пухирчатка, червоний плоский лишай, червоний вовчак. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика. Тактика лікаря-стоматолога.	2
9.	Багатоформна ексудативна еритема. Синдром Стівенса-Джонсона. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностика, лікування та профілактика.	1
10.	Невідкладні стани в терапевтичній стоматології.	1
11.	Хронічний рецидивуючий афтозний стоматит. Синдром Бехчета. Патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	1
12.	Алергічні медикаментозні стоматити. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	1
13.	Зміни на слизовій оболонці порожнини рота при екзогенних інтоксикаціях: вісмутувий, свинцевий, ртутний стоматити. Клініка, діагностика, тактика лікаря-стоматолога.	1
14.	Первинні глосити. Десквамативний та ромбоподібний глосит. Складчастий та волосатий язик. Клініка, діагностика, лікування та профілактика.	1
15.	Неврогенні захворювання язика. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	1
16.	Хейліти. Хронічні тріщини губ. Етіологія, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	1
17.	Облігатні факультативні передраки слизової оболонки порожнини рота та червоної кайми губ. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	1
18.	ПМК №3.	1
	Разом	26

САМОСТІЙНА РОБОТА МОДУЛЬ 1

№ з/п	ТЕМА	Кількість годин
1.	Обстеження стоматологічного хворого: основні та додаткові методи. Характеристика больового синдрому при різних ураженнях зубів.	1
2.	Рентгенологічна, люмінесцентна та транслюмінаційна діагностика. Показання, особливості проведення. Діагностичні тести: з анестезією та на препарування. Методика визначення тригерних зон та обстеження місць виходу периферичних гілок трійчастого нерва. Лабораторні методи обстеження. Інтерпретація результатів.	2
3.	Некаріозні ураження зубів. Класифікація Патрикеева. Патоморфологія, клініка та діагностика некаріозних уражень, що виникають до та після прорізування зубів.	2
4.	Зубний наліт та зубний камінь. Механізм утворення. Структура, фізичні властивості, хімічний склад, мікрофлора. Способи видалення. Проведення професійної гігієни порожнини рота. Оцінка ефективності видалення зубного нальоту і зубного каменю.	2

5.	Сучасні уявлення про етіологію і патогенез карієсу. Вклад вчених: Міллера, Д.А. Ентіна, І.Г. Лукомського, А.Е. Шарпенака, А.І. Рібакова, Е.В. Боровського, П.А. Леуса, В.К.Леонтєєва, В.Р. Окушко Е.В. Боровського та ін.).	2
6.	Карієс зуба. Визначення поняття. Статистичні показники карієсу зуба. Класифікація карієсу.	1
7.	Клініка, діагностика та диференційна діагностика карієсу зубів. Використання фізичних методів для діагностики карієсу.	2
8.	Морфологічні зміни твердих тканин зубів на різних стадіях розвитку каріозного процесу за даними електронної, променевої та транслюмінаційної мікроскопії.	1
9.	Лікування карієсу: види, вибір методу в залежності від клінічної форми. Ремінералізуюча терапія. Етапи хірургічного лікування. Особливості лікування глибокого та множинного карієсу. Використання фізичних методів для лікування і профілактики карієсу та некаріозних уражень зубів.	2
10	Помилки та ускладнення в діагностиці і лікуванні карієсу. Вторинний карієс депульпованих та недепульпованих зубів: причина, клініка, діагностика, диференціальна діагностика. Лікування, профілактика.	2
11	Профілактика карієсу. Значення індивідуальної та суспільної профілактики. Засоби профілактики. Організація профілактики карієсу зубів вагітних, призовників, робітників окремих виробництв. Оцінка ефективності.	1
12	Пульпіт: етіологія і патогенез. Патоморфологія гострих і хронічних форм пульпіту. Симптоматологія пульпіту.	1
13	Клініка, діагностика, диференційна діагностика гострих форм пульпіту.	1
14	Клініка, діагностика, диференційна діагностика хронічних форм пульпіту та їх загострення.	1
15	Методи і засоби знеболення при пульпіті. Лікарські засоби і способи їх застосування. Премедикація.	1
16	Лікування пульпіту біологічним, вітальним ампутаційним та екстирпаційним методами.	2
17	Періодонтит. Етіологія і патогенез. Патоморфологічні зміни при різних формах періодонтиту. Класифікація періодонтиту.	1
18	Клініка, діагностика, диференційна діагностика гострих форм періодонтиту.	1
19	Клініка, діагностика, диференційна діагностика хронічних та загострених форм періодонтиту. Значення рентгенологічного методу діагностики.	2
20	Лікування різних форм періодонтиту. Невідкладна допомога. Загальні принципи, послідовність та особливості етапів лікування. Сучасні методи впливу на заапикальне вогнище інфекції. Використання фізичних факторів в комплексній терапії пульпіту та періодонтиту. Методики. Апаратура.	2
21	Силери та філери для пломбування корневих каналів при пульпіті: групи, властивості, показання до застосування, методика пломбування. Сучасні методи обтурації корневих каналів.	1
22	Поняття реставрації зубів. Планування побудови реставрації після ендодонтичного лікування.	1
23	Зміни кольору зубів (дисколорити) та методи їх усунення.	2
24	ПМК №1.	2
Всього		36

МОДУЛЬ 2

№ з/п	ТЕМА	Кількість годин
-------	------	-----------------

1.	Пародонт. Визначення поняття. Анатомія, гістологія, фізіологія пародонта, захисні механізми. Захворювання тканин пародонта. Термінологія, класифікації хвороб пародонта.	2
2.	Ротова рідина, слина, ясенна рідина: склад, функціональне значення. Залежність складу слини від екзо- та ендogenous факторів.	1
3.	Особливості обстеження хворих з патологією тканин пародонта.	2
4.	Папіліт. Класифікація, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	1
5.	Гінгівіт. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування та профілактика різних форм гінгівіту.	2
6.	Локалізований пародонтит. Клініка, діагностика, лікування та профілактика.	2
7.	Етіологія і патогенез дистрофічно-запальних захворювань пародонта. Роль місцевих та загальних факторів.	2
8.	Генералізований пародонтит. Загальні ознаки захворювання. Клініка, діагностика, диференційна діагностика генералізованого пародонтиту різних ступенів тяжкості.	1
9.	Особливості перебігу генералізованого пародонтиту у хворих з супутньою патологією.	1
10.	Пародонтоз. Клініка, діагностика, диференційна діагностика.	1
11.	Ідіопатичні захворювання тканин пародонта.	1
12.	Терапевтичні місцеві втручання у хворих при генералізованому пародонтиті. Використання лікарських речовин для місцевої терапії, механізм дії, способи застосування. Способи ліквідації пародонтальних кишень та рецесії ясен.	2
13.	Хірургічні місцеві втручання. Кюретаж. Показання. Методика. Види. Гінгівотомія, гінгівоектомія. Показання. Методики. Види.	2
14.	Ортопедичні місцеві втручання. Усунення травматичної оклюзії. Вибіркове пришліфовування зубів. Тимчасове та постійне шинування. Показання. Методика проведення.	2
15.	Загальна фармакотерапія пародонтиту. Ціль. Різновиди. Лікарські препарати, що використовуються для лікування хворих. Показання. Механізм дії. Виписування рецептів.	2
16.	Лікування пародонтозу. Методи усунення гіперестезії.	1
17.	Особливості лікування хворих із захворюваннями тканин пародонта на тлі патології внутрішніх органів та систем.	1
18.	Використання фізичних методів у комплексному лікуванні хвороб пародонта. Профілактика та диспансеризація хворих із захворюваннями тканин пародонта.	1
19.	ПМК №2.	1
	Всього	28

МОДУЛЬ 3

№ з/п	ТЕМА	Кількість годин
1.	Анатомо-фізіологічні, гістологічні особливості слизової оболонки порожнини рота та червоної кайми губ. Захисні фактори порожнини рота. Особливості обстеження хворих із захворюваннями СОПР. Первинні та вторинні елементи ураження.	2
2.	Травматичні ураження слизової оболонки порожнини рота (механічна, хімічна, фізична, електрична травми). Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика. Ураження слизової оболонки порожнини рота при променевої хворобі.	2
3.	Первинні аутоінфекційні стоматити. Гострий катаральний стоматит, гострий та хронічний герпетичний стоматит, гострий афтозний стоматит, виразковий стоматит. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування, профілактика.	2
4.	Грибкові ураження слизової оболонки порожнини рота. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	2
5.	Грип, інфекційний мононуклеоз, ящур. Етіологія, патогенез, клінічні прояви на слизовій оболонці порожнини рота, діагностика, лікування та профілактика. СНІД. Етіологія, патогенез. Сучасні методи діагностики, лікування та профілактики ВІЛ-інфекції.	1

6.	Диференційна діагностика проявів бактеріальних хвороб на слизовій оболонці порожнини рота. Дифтерія, туберкульоз, сифіліс, гонорея. Тактика лікаря-стоматолога.	1
7.	Зміни слизової оболонки порожнини рота при хворобах травного каналу, захворюваннях серцево-судинної системи, ендокринної системи, захворюваннях крові і кровотворних органів, гіпо- та авітамінозах.	1
8.	Зміни слизової оболонки порожнини рота при дерматозах з аутоімунним компонентом. Пухирчатка, червоний плоский лишай, червоний вовчак. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика. Тактика лікаря-стоматолога.	1
9.	Багатоформна ексудативна еритема. Синдром Стівенса-Джонсона. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностика, лікування та профілактика.	2
10.	Невідкладні стани в терапевтичній стоматології.	1
11.	Хронічний рецидивуючийафтозний стоматит. Синдром Бехчета. Патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	2
12.	Алергічні медикаментозні стоматити. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	1
13.	Зміни на слизовій оболонці порожнини рота при екзогенних інтоксикаціях: вісмутувий, свинцевий, ртутний стоматити. Клініка, діагностика, тактика лікаря-стоматолога.	1
14.	Первинні глосити. Десквамативний та ромбоподібний глосит. Складчастий та волосатий язик. Клініка, діагностика, лікування та профілактика.	1
15.	Неврогенні захворювання язика. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	2
16.	Хейліти. Хронічні тріщини губ. Етіологія, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	1
17.	Облігатніта факультативні передраки слизової оболонки порожнини рота та червоної кайми губ. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика.	2
18.	ПМК №3.	1
	Разом	26

9. Індивідуальні завдання

Робота з літературою, інформаційними ресурсами. Написання реферату, підготовка доповіді для конференції молодих вчених ВНМУ та інших закладів України, підготовка наукової статті, раціоналізаторських пропозицій, патентів на корисну модель.

10. Завдання для самостійної роботи

Провести інформаційно-патентний пошук за темою наукової роботи.

11. Методи навчання

Практичні заняття, підсумкові заняття, семестрові модулі, лекції, тренінг на програмі ELEX, робота над реферативними повідомленнями та питаннями, які пропонувались для самостійного (позааудиторного) опанування, керівництво НДР. Використання дистанційного навчання – з залученням аспірантів до міжнародновизнаних курсів та освітніх ресурсів.

Наочні: демонстрування тематичних хворих, демонстрування викладачем практичних навичок, ілюстрації, слайди, мультимедійні презентації, відеозаписи виконання практичних маніпуляцій

12. Методи контролю

Контроль здійснюється наступними заходами:

11.1. Поточна щотижнева перевірка під час проведення семінарського заняття з безпосереднім керівником – якість ведення медичної документації, передбаченої кваліфікаційною характеристикою лікаря-стоматолога, оцінка реферативних повідомлень, підготовки до семінару.

11.2. В кінці кожного модулю проводиться заключне заняття з підведенням підсумків за критеріями виконавської дисципліни, засвоєння теоретичних знань та практичних навиків. Фронтальне опитування по питанням, що виносились на семінарські заняття циклу, та запитань, які пропонувались для самостійного вивчення (*вибірково*). Відповідність виконаної роботи до записів в індивідуальному плані. Виставлення заключної оцінки з теоретичних знань та практичних навичок в індивідуальному плані.

11.3. Проведення відкритого заняття зі студентами (лікарями-інтернами) у присутності керівника аспірантури та клінічної ординатури або завідувача кафедри за стоматологічною тематикою з оцінкою дидактичних навичок (*дане заняття може бути проведене і в інші тижні навчального року аспіранта відповідності до календарних планів на кафедрі*)

11.4. Проходження в заключний день вивчення дисципліни комп'ютерного тестування на програмі МОЗ України ELEX за фахом «Терапевтична стоматологія» в режимі «Навчання – Тематичний екзамен - Терапевтична стоматологія». Пропонується 150 запитань за 100 хвилин з банку даних. Критерій проходження – 75 %.

11.5. Підведення підсумків з дисципліни «Терапевтична стоматологія» з виведення інтегративної оцінки за 5-ти бальною шкалою. Оцінка повинна враховувати результати підсумкових занять з 3-х модулів, якість проведення відкритого заняття, проценту правильних відповідей при тестуванні на програмі ELEX.

За умов успішного завершення курсу та досягнення мети й завдань навчання аспірант отримує сертифікат, у якому зазначено назву навчального курсу, перелік набутих навичок та умінь, а також рівень їх опанування.

Аспірант повинен:

- **знати** – анатомо-топографічні особливості щелепно-лицевої ділянки, клініку, діагностику, лікування, прогноз основних стоматологічних захворювань;
- **вміти** – проводити диференційну діагностику основних стоматологічних захворювань та визначатися з вибором тактики лікування;
- **розуміти** – ускладнення, наслідки та прогноз захворювань щелепно-лицевої ділянки.

Назва науково-дослідної роботи кафедри – «Особливості перебігу, лікувально-діагностична тактика та профілактика захворювань твердих тканин зубів, пародонту і слизової оболонки порожнини рота при дії місцевих та загальних факторів»

Період виконання: початок – 01.2014 р.
закінчення - 12.2018 р.

Перспективні напрямки дослідження:

1. Вивчення особливостей перебігу захворювань слизової оболонки порожнини рота у пацієнтів із різною соматичною патологією організму.
2. Розробка алгоритму ранньої діагностики запальних захворювань пародонту у осіб молодого віку на основі співставлення даних клінічних, функціональних і біохімічних досліджень.
3. Розпрацювання методик первинної та вторинної профілактики захворювань пародонту у хворих із різною соматичною патологією організму та визначення їх ефективності.
4. Визначення місцевих факторів ризику, порушень мінерального обміну і його регуляторів у хворих із захворюваннями пародонту.
5. Розпрацювання методик профілактики і лікування локалізованих запальних захворювань пародонту та оцінка їх ефективності.
6. Розпрацювання методик профілактики та лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота поєднаних із захворюваннями внутрішніх органів та оцінка їх ефективності.
7. Вивчення лінійних розмірів різних груп зубів та їх зв'язку із показниками кефалометрії у практично здорових чоловіків із різних регіонів України.
8. Визначення характеру і глибини порушень місцевого імунітету порожнини рота у хворих із захворюваннями пародонту та слизової оболонки порожнини рота в умовах різної соматичної патології.
9. Прогнозування інтенсивності ураження зубів карієсом та резистентності емалі до карієсу у пацієнтів із різних регіонів України.
10. Визначення особливостей резистентності твердих тканин зубів до карієсу у жінок із різних регіонів України за показниками пальцевої і долонної дерматогліфіки.

13. Форма підсумкового контролю успішності навчання – оцінювання навчальної діяльності аспіранта здійснюється відповідно до вимог навчальної програми та інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності при кредитно-модульній системі організації навчального процесу, затвердженої МОЗ України (2005).

Критерії оцінювання знань з дисципліни

Форма контролю і система оцінювання відповідно до вимог програми дисципліни та інструкції прийнятої рішенням Вченої ради. Протокол №2 від 28.09. 2010 р.

Оцінка за модуль визначається, як сума оцінок поточної успішності (згідно шкали перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали), прийнятої рішенням Вченої ради ВНМУ. Протокол №2 від 28.09.2010 р.

Максимальна кількість балів, що присвоюється аспірантам при засвоєнні модуля – 200 балів, у тому числі за поточну діяльність – 120 балів, за результатами підсумкового модульного контролю – 80 балів.

Поточний контроль здійснюється на кожному занятті відповідно конкретним цілям теми, під час індивідуальної роботи викладача зі аспірантом для тих тем, які аспірант опрацьовує самостійно і вони не

входять до структури практичного заняття. Рекомендується застосовувати види об'єктивного (стандартизованого) контролю теоретичної та практичної підготовки.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. При засвоєнні кожної теми модуля за поточну навчальну діяльність аспіранта виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою, які потім конвертуються у бали. Застосовується така система конвертації традиційної системи оцінки у бали. У кінці кожного модуля вираховується середня арифметична оцінка серед всіх оцінок поточної успішності до сотої частини бала. Після цього середня арифметична традиційної оцінки згідно шкали перерахунку (Наказ № 396 від 28.10.2010 р. по ВНМУ ім. М.І. Пирогова) конвертується у бали. Наприклад, середня арифметична складає 5,00. Згідно шкали перерахунку це відповідає 120 балам, і складає максимальну кількість, яку може набрати аспірант при вивченні модуля за поточну навчальну діяльність.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати аспірант при вивченні модуля, визначають шляхом конвертації середньої арифметичної 3,00, що відповідає 72 балам. Тобто, це найменша кількість балів, яка дозволяє аспіранту скласти підсумковий модульний контроль.

Модульний підсумковий контроль. Модульний підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення модуля. До підсумкового контролю допускаються аспіранти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, та при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Форма проведення підсумкового контролю є стандартизованою і включає контроль теоретичної і практичної підготовки.

Максимальна кількість балів підсумкового контролю дорівнює 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо аспірант набрав **на менше 50 балів.**

14. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують аспіранти

Оцінювання індивідуальної самостійної роботи. Бали за індивідуальні завдання нараховуються аспіранту лише при успішному їх виконанні. Кількість балів, які нараховуються за різні види індивідуальних завдань залежать від їх об'єму й значущості, але становить не більше 10 балів. Вони додаються до суми балів, набраних аспірантом за поточну навчальну діяльність, або до підсумкової оцінки з дисципліни за рішенням кафедри. Додаткові бали нараховуються за призові місця на внутрішньоуніверситетських, міжуніверситетських та міжнародних олімпіадах і конференціях, публікацію наукових праць, отримання позитивних рішень на корисні моделі, патенти, нововведення, виготовлення й створення схем, таблиць, відеофільмів, тощо.

Оцінювання дисципліни:

Згідно рішення Вченої Ради ВНМУ від 27.09.2012 у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова вводяться іспити.

1. Для всіх модулів окрім останнього бали за *Поточну успішність (ПУ)* та *Підсумковий модульний контроль (ПМК)* вносяться у відомості (відомість ПМК).
2. Останній ПМК є іспитом. Поточну успішність за останній модуль вноситься у відомість іспиту (Форма № Н - 5.03) без змін згідно 120-бальної системи (від 72 балів (оцінка 3) до 120 балів (оцінка 5)).
3. Іспит проводиться згідно розкладу екзаменаційної сесії.

Оцінка за іспит відповідає шкалі:

Оцінка «5» - 80-71 балів

Оцінка «4» - 70-61 балів

Оцінка «3» - 60-50 балів

1. Іспит приймає екзаменаційна комісія у складі: екзаменатор (за наказом), члени комісії (представник деканату або кафедри) та науковий керівник.
2. Отримані бали відповідають фіксованій шкалі оцінок:

Оцінка «5» - 200-180 балів

Оцінка «4» - 179,9-160 балів

Оцінка «3» - 159,9-122 балів

Іспит не є остаточною оцінкою за дисципліну. Остаточна оцінка за дисципліну (бали/ категорія/ традиційна оцінка) отримується після ранжування дисципліни в програмі «Контингент».

Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (120 балів) для дисциплін, що закінчуються підсумковим модульним контролем (ПМК), прийнята рішенням Вченої ради ВНМУ протокол №2 від 28.09.10

**Шкала оцінювання іспитів згідно рішення Вченої Ради ВНМУ від 27.09.2012 р.:
національна та ECTS**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену	Для заліку
180-200	A	Відмінно	Зараховано
170-179,9	B	Добре	
160-169,9	C	задовільно	
141-159,9	D		
122-140,99	E		
	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисциплін и

15. Методичне забезпечення

Тексти та конспекти лекцій; методичні розробки для аспірантів з практичних занять; збірник тестових завдань; електронний банк тестових завдань, банк тестових завдань на паперових носіях, ситуаційні завдання.

Навчальне обладнання: набір таблиць за всіма розділами терапевтичної стоматології, навчальні фантоми та муляжі.

Технічні засоби навчання: комп'ютери з доступом до мережі Internet; використання відео- та фототеки.

16. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Терапевтична стоматологія: підручник у 4-х т. Захворювання пародонта / [М.Ф.Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун та ін.] / За редакцією А.В. Борисенко. Т. 3. – К.: Медицина, 2008. – 616 с.
2. Терапевтична стоматологія: підручник у 4 т. Фантомний курс / [М.Ф. Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Політун та ін.] / За редакцією А.В. Борисенка. – Т 1.– К.: Медицина, 2009.–400 с.

3. Терапевтическая стоматология: учебник в 4 т. Кариес. Пульпит. Периодонтит. Ротовой сепсис / [Н.Ф. Данилевский, А.В. Борисенко, А.М. Политун и др.] / За редакцией А.В. Борисенко. – Т. 2. – К.: Медицина, 2010. – 544 с.
4. Терапевтична стоматологія: підручник у 4-х т. Захворювання слизової оболонки порожнин рота / [М.Ф.Данилевський, А.В. Борисенко, А.М. Политун та ін.] / За редакцією А.В. Борисенко. Т. 4. – К.: Медицина, 2010. – 640 с.
5. Терапевтична стоматологія: підручник у 2 т. / [А.К. Ніколішин, В.М. Ждан, А.В. Борисенко та ін.] / За редакцією А.К. Ніколішина. – Т.1. – Вид. 2. – Полтава: Дивосвіт, 2007. – 392 с.
6. Терапевтична стоматологія: підручник у 2 т. / [А.К. Ніколішин, В.М. Ждан, А.В. Борисенко та ін.] / За редакцією А.К. Ніколішина. – Т.2. – Вид. 2. – Полтава: Дивосвіт, 2007. – 280 с.

Допоміжна:

1. Авдєєв І.П. Актуальне законодавство в стоматології / І.П. Авдєєв, Т.В. Бяглик, Т.В. Накряха. – Харків: Авеста, 2009. – 544 с.
2. Биденко Н.В. Стеклоиономерные цементы в стоматологии / Н.В. Биденко. – К.: Книга плюс, 1999. – 120 с.
3. Біохімія органів ротової порожнини / [Л.М. Тарасенко, Р.Я. Юхновець, В.К. Григоренко та ін.]. – Полтава, 1994. – 89 с.
4. Борисенко А.В. Кариес зубов / А.В. Борисенко. – К.: Книга плюс, 2002. – 629с.
5. Борисенко А.В. Секреты лечения кариеса и реставрации зубов / А.В. Борисенко – М.: Книга плюс, 2005. – 527 с.
6. Боровский Е.В. Биология полости рта / Е.В. Боровский, В.К. Леонтьев. – М.: Медицина, 1991. – 301 с.
7. Вагнер В.Д. Санитарно-эпидемиологический режим в стоматологии / В.Д. Вагнер, Т.В. Митянина, С.В. Савельева. – М.: Медицинская книга, 2001. – 64 с.
8. Волкова А.С. Организация работы частного стоматологического кабинета. Вопросы, проблемы и пути их решения / А.С. Волкова, В.В. Апашкин, Г.И. Камчатный. – Харьков: Курсор, 2002. – 208 с.
9. Галузевий медико-економічний стандарт надання стоматологічної допомоги на I, II та III рівнях: Амбулаторна допомога / [К.М. Косенко, Ю.М. Бахуринський, В.Я. Скиба та ін.]. – Одеса: Астропринт, 2000. – 384 с.
10. Грохольский А.П. Назубные отложения: их влияние на зубы, околозубные ткани и организм / А.П. Грохольский, Н.А. Кодола, Т.Д. Центило. – К.: Здоров'я, 2000. – 160 с.

11. Грошиков М.И. Некариозные поражения тканей зуба / М.И. Грошиков. – М.: Медицина, 1985. – 176 с.
12. Данилевский Н.Ф. Заболевания пародонта / Н.Ф. Данилевский, А.В. Борисенко. – К.: Здоров'я, 2000. – 461 с.
13. Данилевский Н.Ф. Пульпит / Н.Ф. Данилевский, А.Ф. Сидельникова, Ж.И. Рахний. – К.: Здоров'я, 2003. – 168 с.
14. Заболевания пародонта/ Под ред. проф. Л.Ю. Ореховой.– М.: ПолиМедиа Пресс.–2004.– 432 с.
15. Иорданишвили А.К. Эндодонтия плюс / А.К. Иорданишвили, А.М. Ковалевский. – Санкт-Петербург, 2001. – 184 с.
16. Кльомін В.А. Комбіновані зубні пломби / В.А. Кльомін, А.В. Борисенко, П.В. Іщенко: навчальний посібник. – Харків: Фарматек. – 2010. – 335 с.
17. Ковалев Е.В. Воспаление периодонта: учебное пособие / Є.В. Ковальов, М.А. Шундрік, І.Я. Марченко. – Полтава: Дивосвіт, 2006. – 172 с.
18. Ковальов Є.В. Обстеження хворого та діагностика одонтопатології в клініці терапевтичної стоматології: навчально-методичний посібник / Є.В. Ковальов, І.Я. Марченко, М.А. Шундрік. – Полтава, 2005. – 124 с.
19. Ковальов Є.В. Періодонтит: навчальний посібник / Є.В. Ковальов, М.А. Шундрік, І.Я. Марченко. – Полтава, 2004. – 161 с.
20. Косенко К.Н. Профилактическая гигиена полости рта / К.Н. Косенко, Т.П. Терешина. – Одесса, 2003. – 288 с.
21. Максименко П.Т. Медикаментозная патология в стоматологии: учеб. пособие / П.Т. Максименко. – Полтава, 2001. – 126 с.
22. Максимовский Ю.М. Терапевтическая стоматология / Ю.М. Максимовский, Л.Н. Максимовская, Л.Ю. Орехова. – М.: Медицина, 2002. – 638 с.
23. Мащенко И.С. Болезни пародонта: учебное пособие / И.С. Мащенко. – Днепропетровск, Коло, 2003. – 272 с.
24. Мащенко І.С. Запальні та дистрофічні захворювання пародонта: навчальний посібник. – Дніпропетровськ: АРТ-Прес, 2003. – 241 с.
25. Мащенко І.С. Лікування і профілактика карієсу зубів: навчальний посібник / І.С. Мащенко, Т.П. Кравець. – Дніпропетровськ: АРТ-Прес, 2003. – 307 с.
26. Мельничук Г.М. Гінгівіт, пародонтит, пародонтоз: особливості лікування: навчальний посібник / Г.М. Мельничук, М.М. Рожко. – Івано-Франківськ, 2004. – 248 с.
27. Мельничук Г.М. Практична одонтологія: курс лекцій із карієсу та некариозних уражень зубів, пульпиту і періодонтиту: навчальний посібник / Г.М. Мельничук, М.М. Рожко. – Івано-Франківськ, 2003. – 392 с.
28. Николаев А.И. Практическая терапевтическая стоматология: учебное пособие. – 8-е издание, дополненное и переработанное / А.И. Николаев, Л.М. Цепов.— М.: МЕДпрессинформ, 2008. – 960 с.
29. Николаев А.И. Санитарно-гигиенический режим в терапевтических стоматологических кабинетах (отделениях) / А.И. Николаев. – Москва, МЕДпресс-информ, 2002. – 78 с.

30. Николишин А.К. Восстановление (реставрация) и пломбирование зубов современными материалами и технологиями / А.К. Николишин. – Полтава, 2007. – 235с.
31. Николишин А.К. Современная эндодонтия практического врача / А.К. Николишин – 4-е издание, переработанное и дополненное. – Полтава: Дивосвіт, 2007. – 236 с.
32. Ніколішин А.К. Флюороз зубів / А.К. Ніколішин. – Полтава, 1999. – 135с.
33. Окушко В.Р. Физиология эмали и проблема кариеса зубов / В.Р. Окушко. – Кишинев: Штиинца, 1989. – 79 с.
34. Остеотропнотерапія в пародонтології: навчальний посібник / В.І. Герелюк, Н.В. Нейко, Т.Д. Павлюк. – Івано-Франківськ, 2001. – 23 с.
35. Педорец А.П. Предсказуемая эндодонтия / А.П. Педорец, А.Г. Пиляев, Н.А. Педорец. – Донецк: Норд-Пресс. – 2006. – 364 с.
36. Петрикас А.Ж. Пульпэктомия / А.Ж. Петрикас. – Тверь, 2000. – 368 с.
37. Поворознюк В.В. Костная система и заболевания пародонта / В.В. Поворознюк, И.П. Мазур. – К., 2005. – 445 с.
38. Протоколи надання медичної допомоги за спеціальностями „ортопедична стоматологія”, „терапевтична стоматологія”, „хірургічна стоматологія”, „ортодонція”, „дитяча терапевтична стоматологія”, „дитяча хірургічна стоматологія”: Нормативне виробничо-практичне видання. – К.: МНІАЦ медичної статистики; МВЦ „Медінформ”, 2007. – 236 с.
39. Рибалов О.В., Пародонтит: діагностика та комплексне лікування / О.В. Рибалов, І.Ю. Литовченко. – Полтава, 2000. – 159 с.
40. Системы изоляции рабочего поля в стоматологии: учебно-метод. пособие / Н.А. Юдина, Ю.П. Чернявский, В.П. Кавецкий, А.С. Русин. – Минск: БелМАПО, 2009. – 28 с.
41. Терапевтическая стоматология: учебник для студентов медицинских вузов / Под ред. Е.В. Боровского. – М.: Мед.инф. агенство, 2004. – 798 с.
42. Терапевтична стоматологія: обладнання та інструментарій / [В.І. Герелюк, Н.В. Нейко, В.В. Материнський, О.П. Кобрин: навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2002. – 95 с.
43. Фармакотерапія в стоматології: навчальний посібник / В.І. Герелюк, Н.В. Нейко, Т.Д. Павлюк, В.В. Материнський. – Івано-Франківськ, 2001. – 58 с.
44. Фармакотерапія захворювань слизової оболонки порожнини рота і тканин пародонту / М.Ф. Данилевський, М.А. Мохорт, В.В. Мохорт. – К.: Здоров'я, 1991. – 264 с.
45. Яворская Е.С. Болевые и парестетические синдромы челюстно-лицевой области / Е.С. Яворская. – К.: Наукова думка, 2007. – 88 с.

17. Інформаційні ресурси

1. Сайт кафедри <http://www.vnmu.edu.ua/кафедра-терапевтичної-стоматології>
2. Сайт бібліотеки <http://www.library.vsmu.edu.ua>